

Sammanfattning

Huvuduppgiften för Finanspolitiska rådet är att följa upp och bedöma måluppfyllelsen i finanspolitiken och i den ekonomiska politik som regeringen föreslår och riksdagen beslutar om. Våra viktigaste slutsatser i årets rapport är följande:

Det ekonomiska läget och stabiliseringspolitiken

1. Den globala konjunkturen har passerat sin topp. Under 2019 förväntas en inbromsning i tillväxten. Risken för en svagare utveckling har vuxit det senaste halvåret samtidigt som utsikterna för positiva överraskningar har försämrats.
1. Konjunkturen i Sverige har varit stark under flera år, men konjunkturtoppen har passerats och den svenska konjunkturen är nu i en avmattningsfas.
2. Behovet av stabiliseringspolitiska åtgärder är i nuläget litet, men utrymmet för stabiliseringspolitiskt motiverade penningpolitiska åtgärder är mycket begränsat. Skulle Sverige drabbas av en allvarlig konjunkturedgång är det inte säkert att finanspolitikens automatiska stabilisatorer räcker till för att stabilisera resursutnyttjandet. Regeringen bör därför vara beredd att vidta stabiliseringspolitiskt motiverade åtgärder.

Sysselsättningen och arbetslösheten

3. Den svenska arbetsmarknaden är sedan ett par år tillbaka mycket stark. Det finns en stor brist på arbetskraft i näringslivet och framför allt i offentlig sektor, där bristtalen ligger på en historiskt hög nivå. Sysselsättningsgraden är hög, både i ett historiskt och internationellt perspektiv. Sverige har tillsammans med Estland den högsta sysselsättningsgraden inom EU.
4. Huvudproblem på svensk arbetsmarknad är bristen på arbetskraft med rätt kompetens och de stora skillnaderna i sysselsättning och arbetslöshet mellan personer födda i Sverige och utanför Europa. Rådet är positivt till regeringens åtgärder för att minska dessa problem, men anser liksom tidigare att de är otillräckliga. Det finns fortfarande behov av reguljära enkla jobb.

BNP per capita

5. Sverige har de allra senaste åren i internationell jämförelse haft en låg tillväxt i BNP per capita. Skulle det visa sig att detta är en bestående trend är det ett allvarligt problem.
6. Sett i ett längre perspektiv har Sveriges tillväxt i BNP per capita varit i nivå med andra jämförbara länder. I relation till OECD-länderna befinner sig Sveriges BNP per capita i nuläget på ungefär samma nivå som under 1980-talet.
7. Även om Sverige klarat sig ganska väl i en internationell jämförelse betyder det inte att man kan ta lätt på de allra senaste årens svaga produktivitetstillväxt. Det är viktigt att följa utvecklingen och vidta åtgärder som kan bidra till en bättre utveckling av produktiviteten.

Riktlinjerna för en övergångsregering och det finanspolitiska ramverket

8. Enligt gällande riktlinjer för en övergångsregering bör en budgetproposition inte innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Det finns en potentiell konflikt mellan dessa riktlinjer och det finanspolitiska ramverket. Det kan vara svårt att uppfylla överskottsmålet och respektera utgiftstaket utan att vidta åtgärder som har partipolitisk inriktning.

Överskottsmålet och utgiftstaket

9. Finanspolitiken 2019 är i linje med överskottsmålet. Någon tydlig avvikelser från överskottsmålet föreligger inte. I ett bakåtblickande perspektiv har emellertid varken det gamla eller nya överskottsmålet nåtts.
10. Utgiftstaket sänktes av riksdagen i december 2018 och regeringen föreslår i vårpropositionen inga väsentliga ändringar av de nya nivåerna. Budgeteringsmarginalerna är därmed mer normala och utrymmet under utgiftstaket står i bättre samklang med utrymmet som ges av överskottsmålet. Vi välkomnar detta, men som rådet tidigare efterlyst bör regeringen klargöra de principer och överväganden som styr valet av utgiftstak.

Skuldankaret och långsiktigt hållbara offentliga finanser

11. Bruttoskulden befinner sig 2019 nära 35 procent av BNP och beräknas av regeringen underskrida 30 procent 2022. I denna beräkning ingår emellertid inte några framtida finanspolitiska åtgärder. Det är därför inte sannolikt att bruttoskulden hamnar under 30 procent före nästa översyn av det finanspolitiska ramverket.
12. På längre sikt kommer den demografiska utvecklingen dock att medföra påfrestningar på de offentliga finanserna. Den övergripande bilden är ändå att hållbarheten på längre sikt är förhållandevis god. Bedömningar av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet är emellertid mycket osäkra och känsliga för vilka beräkningsantaganden som görs.

Inkomstskillnader och inkomströrlighet

13. Skillnaderna i arbetsinkomster, mätta som sammanräknade förvärvsinkomster, har vuxit kraftigt sedan början av 1980-talet, men är fortfarande förhållandevis små i ett internationellt perspektiv.

Vår analys tyder på att den intergenerationella inkomströrligheten för personer födda mellan 1968 och 1982 inte har förändrats nämnvärt. Det statistiska samband som kan konstateras mellan inkomströrlighet och inkomstolikhet vid en jämförelse mellan olika länder återfinns inte i Sverige.